

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. VI. In quo situs sit conceptus specialis virtutis Pœnitentiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

SECTIO SEXTA.

In quo fitus sit conceptus specialis virtutis Penitentia.

I. Docet Sotus specialem virtutem Penitentia esse absolutam necessariam ad salutem.

SOTUS in quarto, dist. decima-quarta, quaest. secundâ, art. secundo, ait, ita esse necessariam virtutem specialem penitentia ex peculiari motivo procedentem, ut sine eâ peccator nullus salutem consequi possit. Sed contra, nam ad salutem consequendam sufficit quod peccatum retractetur per actum propriæ virtutis in Sacramento, nam ad eandem virtutem spectat juxta Theologos amare bonum aliquod seu honestatem, & odisse malum ei contrarium, & consequenter honestatis illius violationem, unde qui commisit peccatum irreligiositatis aut intemperantia, si de iis doleat ex motivo speciali virtutum religionis & temperantia, consequetur eorum remissionem in Sacramento. Hoc etiam fieri potest per alias virtutes, quæ procedunt ex motivo universaliori, ut sunt obedientia, gratitudo, &c. cum enim in peccato reperiant inhonestatem sibi contrariam, possunt illam detestari ex motivo sibi proprio, ergo non est simpliciter, seu necessitate mediæ necessaria specialis virtus penitentia ad salutem consequendam.

II. Datur specialis virtus Penitentia.

Hoc tamen non obstante datur peculiaris aliqua virtus penitentia, quæ non consistit in collectione omnium aliarum virtutum, & peccatum ex universaliori motivo detestatur: quod vel exinde probatur, quia qui diversi generis peccata commiserunt non possunt istatim de iis omnibus ex speciali cujusque motivo dolere, sed sufficit quod ea sub generali aliqua ratione retractent. Quanam ergo hæc sit virtus, & quod illius motivum formale in præsentem inquirimus. Ut autem clarè procedamus, dubitatur quanam illa virtus sit quæ peculiariter ordinatur ad peccatum detestandum, prout offensa & injuria est contra Deum; hanc enim si invenerimus, invenimus penitentiam.

III. Nulla apparet ratio convincens habitus infusus virtutum moralium, vel inter se, vel à Charitate distincti realiter.

Notandum verò: Licet nullum sit argumentum convincens ad statuendos habitus virtutum moralium infusarum realiter vel inter se vel à Charitate distinctos, tum quia omnes simul, & inter se & cum Charitate semper infunduntur & destruantur, tum quia non sunt sicut habitus acquisiti qui ordinantur non ad dandum esse simpliciter, sed faciliè, habitus verò infusi sunt instar potentia, sicut ergo ad omnes actus eliciendos datur unica potentia naturalis, ita & quidam una supernaturalis. Certè stando præcisè in ratione, nunquam eorum distinctio convincetur: cum tamen e contra nec sit evidens ratio convincens non distinguere, & Spem à Charitate, & reliquis distinctam esse certum sit, non est cur, ob auctoritatem communem Theologorum cum Sancto Thoma, hos habitus non distinguamus, saltem illos qui habent motiva formalia totalia distincta, sicut in Spe & Charitate videmus.

IV. Actus unius virtutis imperari potest ab alia virtute.

Notandum secundò: Actum unius virtutis posse imperari ab alia, & hac ratione censeretur actus illius virtutis, nempe actus imperatus, atque ita non solum actus imperfectioris virtutis potest imperari à perfectiore, sed etiam actus perfectioris ab imperfectiore, ut supra notavimus: sic non tantum Charitas, Religio, & alia nobilissima

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. II.

virtutes imperant actus omnium aliarum virtutum, sed etiam amor erga proximum imperare potest actum Charitatis aut Religionis, ut si quis ob bonum aliquod proximi votum emittat, aut aliud hujusmodi præster.

Notandum tertio: Non imperativè solum ad unam & elicitivè ad aliam, sed etiam elicitivè posse eundem actum spectare ad diversas virtutes specie distinctas. Ratio est, quia cum conceptus virtutis sit in motivo ex quo fit, & nil veter eundem actum elici ex diversis motivis specie distinctis, nil etiam vetat eundem actum numero spectare ad virtutes specie distinctas: sic potest quis jejunare & ex motivo obedientia, quia est dies præceptus, & temperantia ob honestatem scilicet, quæ in actione illâ relucet: sicut è contra contingit in peccatis, idem quippe actus est furtum & sacrilegium. Quod à fortiori constat in circumstantiis generalibus in omni peccato repertis, ut inobedientia, ingratitude, &c.

V. Idem actus potest elicitivè spectare ad diversas virtutes.

Mihi hac in re probabilius videtur non esse necessarium statuere habitum penitentia distinctum ab omnibus aliis virtutibus, sed esse eandem virtutem cum justitia, peculiariter verò fortiori nomen penitentia, prout specialiter habet munus detestandi peccatum commissum sibi, prout est injuria contra Deum, & jus ejus lædit: ita Suarez hic, disp. secundâ, sect. tertiâ, num. quarto, & in re Conink disp. primâ, dub. quarto, num. vigesimo-tertio, licet nolit esse justitiam perfectam: quæ etiam est mens Patris Vasquez hic, quaest. octogesima-quinta, articulo tertio, dub. unico, num. vigesimo-sexto. Sed utrum sit perfecta justitia ad Deum an non, postea videbimus, saltem hi duo Auctores in hoc nobiscum conveniunt, virtutem penitentia non distingui à virtute justitia hominis erga Deum, sive illa sit perfecta justitia, sive non. Est etiam clara mens Sancti Thomæ hic, quaestione octogesima-quintâ, articulo tertio & quarto, quem sequuntur Thomista: tenet etiam Tannerus, Præpositus, Valentia disp. septimâ, quaest. secundâ, puncto primo, & alii passim.

VI. Probabilius videtur habitum Penitentia identificari cum justitia.

Ratio conclusionis est, nam, ut supra ostendi, Deus titulo creationis & conservationis habet in creaturas rationales jus quoddam strictissimum, non jurisdictionis tantum, quod respicitur ab obedientia, sed proprietatis, multo excellentius quàm habeat dominus ullus creatus in servum, aut herus in mercenarium, ut obsequia ab iis aut laborem exigat: ac proinde sicut ratione hujus juris tenentur hi ex justitia præstare ea quæ ex hoc jure ab iis exiguntur, ita à fortiori creaturæ rationales tenebuntur ex justitia ea facere quæ Deus ut Dominus proprietatis ab iis exigit, quæ si non faciant peccant contra Justitiam, unde peccatum est injuria & injustitia contra Deum, ut ex Scripturâ & ratione ostensum est.

VII. Deus in creaturas rationales habet jus strictissimum.

Virtus proinde, quæ ad hoc jus illatum servandum ordinatur, est virtus Justitia, quæ peculiariter respicit jus proprietatis, sicut obedientia jus jurisdictionis, sed ejusdem virtutis est fugere malum, & jam illatum tollere, seu resarcire, cuius est proficere, seu amplecti bonum, ut commune habet dictum Theologorum, ergo eadem virtus Justitia ordinatur ad peccatum, prout injuria & offensa Dei est, detestandum, & ad jus Dei quantum in se est jam læsum resarciendum (quod verò lædi possit hoc jus proprietatis videtur certum, sicut & lædi potest jus jurisdictionis, cum respiciant operationes nostras liberas ut liberas)

VIII. Virtus quæ ad hoc jus illatum servandum ordinatur, est Justitia.

& sub hac consideratione habet peculiariter nomen pœnitentiæ, quam tamen denominationem in totâ suâ latitudine non sortitur. Peculiariter ergo illa virtus censetur pœnitentia, quæ ad offensam seu injuriam Dei sub ratione offensæ & injuriæ, ex speciali suo munere resarciendam ordinatur; hic enim juxta Sanctum Thomam & Theologos est conceptus virtutis pœnitentiæ, sed hoc est munus justitiæ, ergo, sicut in humanis justitia est illa virtus, quæ peculiariter ordinatur ad vitandam & impediendam injuriam nec fiat proximo, ita & si facta sit resarciendam.

IX. Varii autem sunt actus hujus virtutis, quorum aliqui supponunt peccatum, ut dolor de offensâ in Deum commissâ, voluntas absoluta illam reparandi, &c. alii non, ut propositum non violandi jus Dei, gaudium de injuriâ non illatâ, & alii: quare in totâ suâ latitudine hæc virtus non supponit peccatum, ut vult Caietanus; quod autem ex parte supponat, seu aliquos actus, nil refert; sic enim & Charitas quoad aliquem actum, nempe contritionem perfectam, peccatum similiter supponit. Potest autem virtus pœnitentiæ per aliquos suos actus imperare actus tum aliarum virtutum, tum etiam ipsius pœnitentiæ, nec externos tantum, sed etiam internos, unde subinde per actum quo voluntas efficaciter vult compensationem quantum in se est injuriæ, imperat actum vel dolorem imperfectiorem de peccatis, vel contritionem perfectam, quæ est actus Charitatis, licet nec dolor ille nec contritio, ut producantur egeant hujusmodi actu imperante, ut supra ostendimus, sed proposito objecto dolorifero, potest voluntas immediatè in illud ferri.

SECTIO SEPTIMA.

Utrum virtus Pœnitentiæ sit Iustitia propriè dicta?

I. **V**LTERIUS itaque dico, virtutem pœnitentiæ esse justitiam strictè dictam. Hæc conclusio non est ita communis ac præcedens; nonnulli enim, qui concedunt habitum pœnitentiæ esse Justitiam, negant eam esse justitiam strictè dictam, inter quos præcipuus est Vasquez hic, quæst. octogesima quintâ, art. secundo, num. trigésimo octavo, & disp. septimâ de Incarnatione; multi tamen illam tenent ut Suarez citatus, Tannerus, & alii.

II. Sanctus Thomas pro utraq; sententiâ citatur, at certè hic, articulo tertio, ubi negat justitiam hominis ad Deum, videtur non secundum intrinsecum conceptum justitiæ illam negare, sed solum secundum denominationem quandam extrinsecam, ab æqualitate personarum desumptam, ut legenti patebit, unde ob hanc causam negat justitiam propriam servi ad Dominum, uxoris ad maritum, cum tamen certum sit, servum ex justitiâ strictâ teneri obsequium Domino suo præstare, imo hoc est præcipuum exemplum, quod æfferri solet in materiâ justitiæ: nec etiam est dubium, quin uxor teneatur fidem servare marito.

III. P. Lugo disp. tertiâ de Incarnatione, etsi universim non neget, posse hominem in particulari aliquo casu committere veram injuriam contra Deum, nempe quando Deus vult actum aliquem habere per tale determinatum auxilium; tunc

enim inquit, si homo non eliciat actum illum, peccat contra justitiam, non tamen inquit, obligatur ex justitiâ ad pœnitendum, cum eundem actum numero reddere non possit, alium autem æquivalentem reddere non tenetur, cum Deus faciliè eum habere per auxilia, saltem diversa possit; his enim omnibus moraliter homo resistere non potest, ac proinde Deus non habet minus in bonis ob peccatum hominis, tunc autem solum debitor tenetur satisfacere creditori, quando creditor ob opus injustum alterius habet minus in bonis. hanc sententiâ impugnavi in tractatu de Incarnatione disp. quadragésimâ tertiâ, sectione secundâ: hic tamen objectiones quasdam, quæ tum ab ipso disputatione illâ tertiâ, sect. quarta, & nonâ, tum ab aliis contra nostram sententiâ proponuntur, dissolvemus.

Objici ergo primò solent multa, quæ probent peccatum non esse injuriam strictam contra Deum, ut quòd nihil Deo sit utile, sicque nullum ei damnium per peccatum inferatur, quod quisque teneretur hanc circumstantiam in confessione aperire, quòd qui furatus est à Petro equum, teneretur Petro mortuo illum adhuc restituere Deo, quòd scienti & volenti non fiat injuria, & consequenter nec scienti & non impediendi, qualis est Deus respectu omnis peccati, quod impedire posset si vellet. Sed ad hæc latè respondi in tractatu de Incarnatione disputatione illâ quadragésimâ tertiâ, sect. quartâ. Solum hic ea proponam, quæ peculiariter contra doctrinam modò traditam faciunt.

Objicitur secundò: Jus proprietatis Dei est perfectissimum, ergo lædi non potest, esset enim jus illud perfectius, quod lædi non posset, ergo non potest dari virtus ad jus illud non lædendum, seu etiam læsum resarciendum, magis quàm castitas, seu virtus ad reprimendos motus inhonestos in Angelo. Contra primò: Ergo pœnitentia non est justitia etiam latè sumpta; si enim lædi non possit jus Dei, ergo nec ulla virtus dari ad illud læsum resarciendum, cum tamen communis sententia penè omnium admittat pœnitentiam esse saltem justitiam latè sumptam. Contra secundò: Ergo nec potest dari virtus obedientiæ; eodem enim modo arguere quis posset, jus jurisdictionis Dei esse perfectissimum, & consequenter violari non posse.

Respondetur itaque, utrumque jus violari posse, cum sint in ordine ad actus nostros liberos, & consequenter in ordine ad eos, qui possunt à nobis poni & non poni quando exiguntur; si autem non ponantur posita exigentiâ, violatur jus Dei. Neque hinc sequitur jus Dei non esse perfectissimum, nam de ratione perfectissimi domini moralis non est, quòd non possit physice ab aliquo impediri in usu suarum rerum, sed solum quòd habeat quis potestatem moralem aliquid exigendi, seu ita ut sine injuriâ negari ei non possit, alioqui non esset dominium morale perfectissimum, cum non esset dominium in actionibus liberis.

Objicitur tertio, & præcipuè à quibusdam Recentioribus, & maximè hoc urget P. Lugo sect. nonâ; virtus enim justitiæ respicit æqualitatem, ergo ubi implicat æqualitas, implicat justitia, seu virtus respiciens positionem æqualitatis, sed hic implicat æqualitas; non enim potest homo ad æqualitatem satisfacere pro peccato mortali, ergo nec potest ex justitiâ teneri ad satisfaciendum pro eo; nec enim teneri potest ad impossibile, ergo nec

Quidam actus hujus virtutis supponunt peccatum, quidam non.

Virtus Pœnitentiæ est justitia strictè dicta.

Mensis Thomæ hac in re declaratur.

Peculiaris modus hac in re procedentis Cardinalis de Lugo.

IV. Vulgares quædam objectiones, quæ continent peccatum non esse injuriam strictam contra Deum.

V. Dices: Jus proprietatis Dei, cum sit perfectissimum, lædi non potest.

VI. Resp. Ergo jus Dei, tam proprietatis, quàm jurisdictionis, lædi posse, cum sint in ordine ad actus nostros liberos.

VII. Dices: si quis peccat mortaliter, non potest satisfacere ad æqualitatem, ergo ad hoc non tenetur ex justitiâ.